

Змістовий модуль III. Опорний конспект: ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

Тема I. Становлення зарубіжної дитячої літератури: від античності до XIX ст.

Основні етапи розвитку світової дитячої літератури. Антична література (охоплює VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.; складається з літератури Греції, Риму). Дидактичні жанри античної літератури – байки і казки. Езопові байки. Гомерівський епос («Іліада» та «Одісея»). Вергілій «Енеїда».

Література середніх віків, що прийшла на зміну античності. Періодизація (раннє середньовіччя – від 5ст. до 9–10 ст.; зріле середньовіччя – від 9–10ст. до 14–15 ст.). Класифікація творів: героїчний епос (пам'ятки кельтів, скандинавів – «Старша Едда», саги, поезії, англосаксів – «Беовульф»), релігійна література, класичний епос, або народна література («Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Роланда», «Пісня про мого Сіда»), лірика трубадурів, лицарський роман (про Короля Артура, Трістана та Ізольду).

Особливості літератури доби Відродження (XIV – XVI ст., а в Італії з кін. XIII ст.). Гуманізм як система поглядів і переконань. Звернення до національних мов. Становлення ренесансної системи жанрів, формування національної свідомості та специфіки. Ренесансний реалізм. Французьке Відродження (Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель»). Література іспанського Відродження. «Дон Кіхот» Мігеля Сервантеса як шедевр світової літератури. Творчість англійського письменника В. Шекспіра як найвище досягнення європейської літератури доби Відродження.

Літературні явища XVII – XVIII ст. Просвітництво як могутній ідейний рух. Бароко, класицизм, просвітницький реалізм. Байки Лафонтена в дитячому читанні. Тематика: філософська («Жолудь і Гарбуз»), суспільна мораль, політичне життя («Щур і слон», «Ворон і Лисиця»), людські слабкості і вади («Кіт і Старий Щур», «Закоханий лев»).

Теоретик літератури і письменник Ш. Перро. Новаторство та особливості казок Ш. Перро, автора збірки «Казки матінки моєї Гуски» (1697): використання жанру казки, який не фігурував у системі літературних жанрів класицизму; створення жанру літературної казки на ґрунті народних; розробка «низьких» тем і образів; прикінцеве повчання у казках тощо.

Головні принципи та ідеї Просвітництва в літературі. Просвітницький реалізм як напрям у літературі, для якої притаманно: гуманізм, дидактизм (повчальність), увага до географічних відкриттів,

специфічні жанри (роман у листах, роман-виховання, роман-подорож, есе, дорожні нотатки).

Просвітницькі ідеї у творчості Д. Дефо (роман «Робінзон Крузо»), Дж. Свіфта («Мандри Гулівера»), Р. Распе та Г.Бюргер («Пригоди барона Мюнхаузена»). Характеристика героїв, пригодницькі сюжети, виховне значення.

Загальна характеристика літератури XIX ст. Романтизм і реалізм як основні літературні напрями доби. Особливості романтизму як літературно-художнього напрямку. Основні жанри (історичні романи, пригодницькі жанри, казки), характер проблематики, тип героя, образність.

Багатство і різноманітність тематики і сюжету казок Якоба та Вільгельма Грімм – вчені-фольклористи, письменники. Фольклорна основа казок. Двотомник «Дитячі й сімейні казки». Жанрові різновиди та тематика казок: казки про тварин («Кішка і мишка в дружбі», «Бременські вуличні музиканти»), чарівні казки («Попелюшка»), побутові («Розумна Ельза»).

Поєднання реалістичного і фантастичного у казках Теодора Амадея Гофмана – німецького письменника. Світ дитинства у казках «Чуже дитя», «Лускунчик і Мишачий король».

Казки Вільгельма Гауфа «Маленький Мук», «Карлик ніс». Використання арабського фольклору.

Витоки казкової творчості Жорж Санд (Аврора Дюдеван) – французька письменниця. Казки «Грибуль», «Бабусині казки», «Рожева хмаринка», «Про що говорять квіти» тощо.

Історичні романи для дитячого читання В. Скотта («Айвенго»), В. Гюго («Знедолені»), О. Дюма («Три мушкетери»), Ф.Купера («Звіробій»).

Пригодницькі жанри (Т. Рід «Вершник без голови», Р. Л. Стівенсон «Острів скарбів»).

Особливості розвитку реалізму. Поєднання романтичних і реалістичних тенденцій у казках Ганса Крістіана Андерсена – датського письменника, казкаря. Своєрідність казок: поряд із фантастичними картинами змалював картини реального життя, в яких зобразив національні риси датського народу, природу Данії; олюднював фантастичних персонажів (Русалонька) і надавав фантастичності предметам і явищам (Олов'яний солдатик); використання гумору та розмовної мови; використання як фольклорних творів («Нове вбрання короля»), так і створення оригінальних («Гидке каченя»).

Нові теми і нові герої в соціально-психологічних романах Ч. Дікенса («Олівер Твіст», «Ніколас Ніклбі», «Девід Копперфілд»).

Жуль Верн – основоположник науково-фантастичного роману. Багатство пізнавального матеріалу у творах Жуля Верна.

Розвиток фантастичного і пригодницького жанрів (А. К. Дойл, Г. Д. Уеллс).

Жанр абсурдної казки (К. Сінклер «Незвичайна історія про велетнів та ельфів», Е. Лір «Книга нонсенсів»). Своєрідність відображення реального світу в казковій повісті Л. Керрола «Аліса в Країні Чудес», «Аліса в Задзеркаллі».

Сельма Лагерлеф – автор казкової епопеї «Чудові мандри Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції».

Казкова повість К. Коллоді «Пригоди Піноккіо, або Історія маріонетки»: поєднання розважальності з повчанням. Система образів і проблематика казкової повісті Л. Ф. Баума «Мудрець Країни Оз».

Казкові повісті Дж. Крюса («Тім Тайлер, або Проданий сміх»), П. Л. Треверс («Мері Поппінс»).

Літературні казки Б. Немцової, що зберігають жанрові різновиди народних казок. Збірка «Народні казки і повісті».

Анімалістичні літературні казки Дж. Р. Кіплінг («Мауглі», «Рікі-тікі-таві» та ін.). Відображення екзотичної природи і тваринного світу у його творах.

«Хатина дядька Тома» Гаріет Бічер-Стоу – одна з кращих дитячих книг світової літератури. Ідеї та образи повісті Г. Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома».

Образи героїв у творах Марка Твена («Пригоди Тома Соєра», «Принц і жебрак»).

Тема 2. Зарубіжна дитяча література ХХ ст.

Характеристика літератури ХХ ст. Розвиток двох літературних напрямів – реалізму та модернізму. Провідний жанр у дитячій літературі – казкова повість. З'являється жанр фентезі. Розвиток анімалістичної (природничої) літератури. Гумористичні жанри.

Казка-притча А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц».

Казка-повість як провідний жанр літератури для дітей ХХ ст. Жанрові різновиди казкових повістей: сатирична казка-повість Джанні Родарі «Пригоди Цибуліно»; анімалістична казка Алана Мілна «Вінні-Пух і всі-всі-всі»; виховні казки Астрід Ліндгрен («Пеппі Довгапанчоха», «Три повісті про Малога і Карлсона, що живе на даху»), казкові повісті Дж. Крюса («Тім Тайлер, Проданий сміх»), П. Л. Треверс («Мері Поппінс»). Казкова повість Роальда Дала «Чарлі і шоколадна фабрика» (1964).

Твори у жанрі фентезі (Дж. Толкін «Гобіт, або Туди і Назад», трилогія «Володар перснів», К.С.Льюїс «Хроніки Нарнії», Дж.К.Ролінг Пригоди Гаррі Поттера): новаторство і традиції.

Гумористичні жанри в зарубіжній дитячій літературі. М. М. Носов трилогія «Незнайко».

Сучасна література. Твори Іана Вайброу – британського дитячого письменника. Цикл «Малий вовчик». Джеремі Стронг – англійський дитячий письменник. Твори: «Ракета на чотирьох лапах», «Мій тато і зелений алігатор», «Гармидер у школі», «Знамениті сіднички мого братика», «Кімнатні пірати», «Знайомтесь: Фараон!», «Розшукується Ракета на чотирьох лапах!», «Вікінг у моєму ліжку».

Нузет Умеров – засновник сучасного напрямку кримськотатарської літератури. Вірші, оповідання, казки представлені у збірках «Золоте зернятко», «Ведмідь-гора», «Золота осінь», «Я вас люблю!».

Пауль Маар – німецький дитячий письменник. Українською перекладені твори: «Що не день, то субота», «Машина для здійснення бажань, або Суботник повертається в суботу», «Китобус, або Нові цятки для Суботика», «Пан Белло і блакитне диво», «Новеньке про пана Белло».

Марія Парр – норвезька дитяча письменниця. Твори в українських перекладах: «Вафельне серце», «Тоня Гліммердал».

Список літератури:

Антична література : [навч. посібник] / Миронова В. М. (кер. авт. кол.), Михайлова О. Г., Мегела І. П. та ін. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.

Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И.Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 576 с. (Электронный ресурс).

Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари : зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М. : Просвещение, 1965. – 311 с.

Будур Н. В. Зарубежная детская литература : учебное пособие / Будур Н.В., Иванова Э.И., Николаева С.А., Чеснокова Т.А. – М., 2000. (Электронный ресурс).

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : [навчальний посібник] / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гречаник Н. І. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М. : Просвещение, 1978. – 416 с.

Детская литература : [учебн. пособие для пед. училищ] / В. П. Аникин, В. В. Агеносов, Э. З. Ганкина и др. ; Под ред. Е. Е. Зубаревой. – М. : Просвещение, 1989. – 399 с.

Детская література: учебник / Е.Е.Зубарева, В.К.Сигов, В.А.Скрипкина и др.; Под ред. Е.Е.Зубаревой. – М.: Высшая школа, 2004. – 551 с. (Електронний ресурс).

Зарубіжна літературна казка : [навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л.В., Задорожня О.Ф. – К. : Ленвіт, 2003. – 592 с.

Зарубіжна література ранніх епох. Античність. Середні віки. Відродження : [навчальний посібник] / Ф. І. Прокасов, Б. В. Кучинський, Ю. Л. Булаховський, І. В. Долганов. – К. : Вища школа, 1994. – 406 с.

Зарубежная детская литература : [учебник для студентов библ. фак. ин-тов культуры] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ав.-укладач Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007.

Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Минералова И. Детская литература : [учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / И. Г. Минералова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 175 с.

Світ літератури: Сайт Химинець Адріани Арпадівни. – Режим доступу: <http://svitliteraturu.ucoz.ua/>

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗАНЯТТЯ №1.

Вступ. Основи теорії дитячої літератури (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Поняття література, дитяча література, література для дітей і юнацтва, коло читання, література про дітей. Специфіка та функції «дитячої літератури». Зв'язок з «дорослою літературою».
2. Загальна характеристика розділів «дитячої літератури».
3. Жанри «дитячої літератури». Коло дитячого читання.
4. Періодична преса та довідкова література для дітей.
5. Основи теорії дитячої літератури. Аналіз художнього твору.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – література, література для дітей та юнацтва, жанр, тема, ідея, художній образ, композиція, сюжет, періодика.
2. Законспектувати статті А. Макаренка «Стиль дитячої літератури», І. Франка «Женщина-мати».
3. Дати коротку довідку українським журналам кін XIX – XX ст. – «Дзвінок», «Молода Україна», «Червоні квіти», «Барвінок». Назвати сучасну періодику для дітей. Визначити її специфіку.

Література:

1. Список літератури, вказаний до змістового модуля 1.
2. Макаренко А. Стиль дитячої літератури / А.С.Макаренко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – С. 120–124.
3. Франко І. Жінщина-мати / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ : Радянська школа. – С. 37–39.

ЗАНЯТТЯ № 2.

Фольклор і міфи в дитячому читанні (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Поняття про фольклор, його ознаки, функції.
2. Усна народна творчість для дітей. Різноманітність тем і жанрів (пісні, казки, легенди, паремія, ігровий фольклор).

3. Поняття міфу та міфології. Система міфів. Тематика, образи і сюжети. Давньогрецькі міфи. Міфологічні уявлення українців.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – фольклор, народна пісня, казка, легенда, загадка, скоромовка, прислів'я, приказка, дитячі ігри. Навести приклади (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).
2. Підібрати та прочитати коліскові, класифікувати їх за тематичним принципом, розглянути провідні міфічні образи.
3. Підібрати і прочитати українські народні казки (3 казки кожної тематичної групи: про тварин, фантастичні, соціально-побутові).
4. Прочитати зарубіжні народні казки (2 казки – зі списку творів, рекомендованих для прочитання), пояснити їх поетику. Порівняти з українською народною казкою.

Література:

1. Білецький Д. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів та педучилищ] / Білецький Д. М., Ступак Ю. П. – К. : Радянська школа, 1963. – 235 с.
2. Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаревич В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К. : ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.
3. Зарубежная детская литература : [учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.Є.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.
6. Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Вэр. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

ЗАНЯТТЯ № 3.

Українська «дитяча література» (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Становлення та періодизація української «дитячої літератури».
2. Українська дитяча література ХХ – ХХІ ст. Література для дітей української діаспори. Тематичне і жанрове різноманіття сучасної української літератури для дітей.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – літературна казка, поезія, пейзажна лірика, сюжетний вірш, патріотична поезія, художньо-

пізнавальна література, оповідання, п'єса, гумористичні жанри (сміховинки, співомовки, усмішки, гуморески, гумористичні вірші, казки, оповідання, повісті), акровірш. Наводити приклади творів українських і зарубіжних письменників (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).

2. Порівняти літературну і народну казку; авторську переробку народної казки та авторську казку (О. Пчілка «Журавель та чапля», І. Франко «Лисичка-кума», «Лисичка і Журавель», М. Коцюбинський «Дві кізочки», «Два цапика», Л. Українка «Біда навчить» тощо).
3. Класифікувати подані поезії Т. Шевченка за тематикою (пейзажна, про дитинство, тема матері і дитини): «Ой діброво, темний гаю», «По діброві вітер виє», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «На Великдень на солomé», «На панщині пшеницю жала». Проаналізувати по 1 поезії кожної групи.
4. Проаналізувати та пояснити специфіку жанрів для дітей Л. Глібова (байки, акровірші, загадки і відгадки – образ добродушного й веселого діда).
5. Прочитати та підготувати рецензію на твір сучасного українського письменника (на вибір з розділу «Алгоритми сучасної української літератури для дітей та юнацтва»). Зразок оформлення рецензій наведено у джерелах розділу «Інтернет-ресурс».

Література:

1. Список літератури до змістового модуля 2.
2. Ступак Ю. Леонід Глібов як дитячий письменник / Ю. Ступак // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 61–64.
3. **Хрестоматія сучасної української дитячої літератури (1-2 та 3-4 класи).** Сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/hrestomatiya-suchasnoui-ukrayinskoyi-dityachoyi-literaturi>
4. Химинець А. Українська дитяча література // Світ літератури: сайт Химинець Адріани Арпадівни. – Режим доступу: http://svitliteraturu.ucoz.ua/load/ditjacha_literatura/ukrajinska_ditjacha_literatura/324.

ЗАНЯТТЯ № 4.

Зарубіжна література для дітей (2 год.)

Теоретичний блок:

1. Основні етапи розвитку зарубіжної літератури для дітей (періоди, напрями, персоналії, жанри).

2. Становлення літературної казки як жанру в зарубіжній літературі для дітей (літературні переробки казок Ш. Перро, братів Я. і В. Грімм; народна основа авторських казок М. Вандергриф, Дж. Джекобс; мандрівний сюжет казок про барона Мюнхаузена; романтичні казки Ж. Санд; реалістичні тенденції в казках Г.-Х.Андерсена; віршовані казки, казка-нонсенс; жанрові різновиди казкових повістей; казка-притча; анімалістичні казки).
3. Історичні, фантастичні, пригодницькі, гумористичні жанри зарубіжних письменників у дитячому читанні.

Завдання:

1. Дати визначення основним поняттям – байка, повість, повість-казка, природнича література й анімалістика, історичні жанри, фантастична література, фентезі, казка-притча. Наводити приклади творів українських і зарубіжних письменників (використовувати список творів, рекомендованих для прочитання).
2. Проаналізувати літературні зарубіжні казки (брати Грімм «Вовк і семеро козенят», Г.-Х. Андерсен «Гидке каченя», Дж.Родарі «Пригоди Цибуліно», А. Ліндгрєн «Пеппі Довгапанчоха», А. Мілн «Вінні-Пух і всі-всі-всі»).
3. Підготувати інформацію про письменників української діаспори (вимоги у розділі «Види індивідуального навчально-дослідницького завдання та методичні вказівки до їх виконання»).

Література:

1. Список літератури до змістового модуля 3.
2. «І в мене був свій рідний край...»: хрестоматія української діаспорної літератури для дітей та юнацтва / [упорядкув. М. В. Варданян]. – Кривий Ріг : Видавництво «Діонат», 2018. – 504 с. + іл.: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2469>
3. Химинець А. Зарубіжна дитяча література // Світ літератури: Сайт Химинець Адріани Арпадівни. – Режим доступу: <http://svitliteraturu.ucoz.ua/>
4. Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Вэр. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Вступ. Основи теорії дитячої літератури.

Народнопоетична творчість для дітей. Легенди і міфи (4 год.)

Практичне заняття №1 (2 год.)

Вступ. Основи теорії дитячої літератури

План

Теоретичний блок:

1. «Дитяча література» як навчальна дисципліна. Зміст і план курсу «Дитяча література». Навчальна програма «Літературне читання» для загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 класів.
2. Поняття література, дитяча література, література для дітей, література про дітей, коло читання. Розділи дитячої літератури (дошкільного віку, молодшого шкільного віку, середнього та старшого шкільного віку), їхня своєрідність.
3. Особливості дитячої книжки. Загальна характеристика жанрів і тем дитячої літератури.
4. Періодична преса та довідкова література для дітей.
5. Основи теорії дитячої літератури.

Завдання:

1. Провести моніторинг сучасної періодики для дітей, за результатами якого скласти порівняльну таблицю за зразком:

Періодика для дітей у продажу (спрямування, оформлення, періодичність, мова)	Періодика для дітей у підписці (.....)	Електронна періодика для дітей (.....)	Результати спостережень (узагальнити дані, класифікувати)

2. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «література», «дитяча література», «жанр», «періодика», «довідкова література», «художній образ». Поняття «номер журналу», «рік видання», «примірник», «комплект».

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький,

- Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Галич О. Теорія літератури : [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назарець, Євген Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : Либідь, 2006. – 488 с.
 3. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
 4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
 5. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Юрій Іванович Ковалів (авт.-уклад.) — К. : Видавничий центр «Академія», 2007.

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Народнопоетична творчість для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Поняття про фольклор. Групи та жанри УНТ для дітей.
2. Пісні для дітей (колискові, забавлянки, календарна поезія, жартівливі пісні).
3. Народні казки для дітей (тематичні групи і жанрові особливості).
4. Малі фольклорні жанри (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки).
5. Дитячий ігровий фольклор (лічилки, мирилки, ігри, дражнилки тощо).
6. Легенди і перекази. Відмінність легенди від казки.

Завдання:

1. Підібрати та прочитати:
 - 1.1. Колискові пісні. Класифікувати їх за тематичним принципом (твори про саму дитину, її сон, годування; про думки і почуття матері; про пригоди й витівки тварин, птахів, про найближчих людей, які оточують дитину). Розглянути провідні міфічні образи (сон, дрімота, котик);
 - 1.2. Казки трьох тематичних груп (про тварин, фантастична, або чарівна та соціально-побутова). Визначити їхні відмінності.
2. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «фольклор», «народна казка», «народні пісні» («колискова», «забавлянки», «календарна поезія (колядки, шедрівки, веснянки)»), «загадка», «скоромовка», «прислів'я», «приказка», «дитячий ігровий фольклор», «легенда», «переказ», «конфлікт», «гіпербола», «літота», «персоніфікація», «повтор».

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Календарно-обрядові пісні / Упоряд., передм., приміт. О. Ю. Чебатюк. – К. : Дніпро, 1987. – 392 с.
3. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.Є.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Українська література для дітей (18 год.)

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Становлення дитячої літератури в Україні

План

Теоретичний блок:

1. Книги для дітей періоду давньої української літератури (XI – ХУІІІ).
2. Тематика поезій Т.Шевченка у колі дитячого читання.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «віршування», «рима», «поезія», «вірш», «метафора», «порівняння», «паралелізм», «епітет», «тема».
2. Класифікувати подані поезії Т. Шевченка за тематикою (пейзажна, про дитинство, тема матері і дитини): «Ой діброво, темний гаю», «По діброві вітер виє», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «На Великдень на соломі», «На панщині пшеницю жала». Проаналізувати по 1 поезії кожної групи.

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Білоус П. В. Історія української літератури ХІ-ХVІІІ ст. : [навч. посібник] / П. В. Білоус. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.

3. Історія української літератури ХІХ ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – . – Кн. 1. – 2005. – 656 с.
4. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Байка як жанр у дитячій літературі. Творчість Леоніда Глібова

План

Теоретичний блок:

1. Байка як жанр в українській літературі (П. Гулак-Артемівський, С.Гребінка, О.Пчілка).
2. Жанрова палітра творів для дітей Л. Глібова, їх специфіка: байки для дітей; акровірші, загадки і відгадки (образ добродушного й веселого діда); ліричні поезії та пісні; віршовані казки.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «акровірш», «байка», «алегорія», «антитеза», «іронія», «композиція», «проблема».
2. Прочитати та пояснити специфіку жанрів: О.Пчілка «Котова наука», Л.Глібова байки «Коник-стрибунець», «Зозуля і Півень», «Щука», «Лисиця-жалібниця», акровірші «Хто доня?», «Хто вона?», загадки «Котилася тарілочка», «Бачити – не бачити», поезії «Зимня пісенька», «Погас учора день».
3. Порівняти байку Езопа «Мураха і Цикада» та Л.Глібова «Коник-стрибунець».
4. Визначити відмінність між байкою та віршем (на прикладі творів Л.Глібова).

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.

3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 5 (2 год.)

Гумористичні твори для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Гумористичні жанри для дітей.
2. Гумористичні твори С. Руданського, О. Вишні, П. Глазового, Г. Бойка, А. Григорука.

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «гумористична література» («гумореска», «співомовка», «усмішка», «жарт», анекдот»).
2. Прочитати та визначити у творах засоби гумору: О. Вишня «Веселі артисти», П. Глазовий «Пряник», «Допитливий син», Г. Бойко «Вереда», «Хвастунець», «Виступайчено», А. Григорука «Той ще не музика, хто в дудку дме».

Література:

1. Історія української літератури ХІХ ст. : у 2 кн. : [підручник] / За ред. М. Г. Жулинського. – К. : Либідь, 2005. – . – Кн. 1. – 2005. – 656 с.
2. Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ – початку ХХІ століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білокаленко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
3. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Кодлюк Я. Розповіді про письменників : [Посібник для вчителя початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одинцова Г. С. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 128 с.

Практичне заняття № 6 (2 год.)

Авторські (літературні) казки про тварин

План

Теоретичний блок:

1. Літературна і народна казка.
2. Специфіка авторських переробок казок про тварин (О. Пчілка «Журавель та чапля», І. Франко «Лисичка-кума», «Лисичка і Журавель», М. Коцюбинський «Дві кізочки», «Два цапика»).

3. Авторська (літературна) казка про тварин – прозова (Л. Українка «Біда навчить»), віршована – (Н. Забіла «Хатинка на ялинці»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «автор», «авторська позиція», «авторська (літературна) казка», «сюжет», «ідея», «герой», «персонаж».
2. Скласти порівняльну таблицю народної та літературної казки.
3. Прочитати казки (питання 2, 3), пояснити їх специфіку та жанрові особливості. Підібрати до вказаних казок аналоги з народних.
4. Законспектувати статті І.Франка про специфіку казки (література №5, №6).

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Богданець-Білоskalенко Н. І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст. – I половини XX ст.: [Навчальний посібник]. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 280 с.
3. Кіліченко Л. Українська дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К.: Вища школа, 1979. – 334 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Франко І. Передмова до збірки казок «Коли ще звірі говорили» / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 13-14.
6. Франко І. Байка про байку / І. Я. Франко // Хрестоматія критичних матеріалів; [посібник для педагогічних інститутів] / Упорядники Ф. Х. Гурвич, В. С. Савенко. – Київ: Радянська школа. – С. 14-16.

Практичне заняття № 7 (2 год.)

Тематика поезій для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Тема любові до рідного краю, Батьківщини (М. Підгірянка «Що я люблю», П. Воронько «Облітав журавель», Д. Павличко «Де найкраще місце на землі»).

2. Тема про рідну мову (Д. Білоус «Кожну літеру ціни», М. Сингаївський «Материна мова»).
3. Тема природи (Л. Українка «На зеленому горбочку», «Вишеньки», О. Пчілка «Весняні квіти», П.Тичина «Хор лісових дзвіночків», Т. Коломєць «Задзвонив синенький дзвоник», М. Вінграновський «Само собою річка ця тече»).
4. Тема про дитячі забавки (М. Рильський «Білі мухи», «Річка», О. Сенатович «Ми розбили склянку з чаєм»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «портрет», «пейзаж», «інверсія».
2. Прочитати вказані твори, визначити художні образи, що розкривають тему поезій.

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ – початку ХХІ століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 8 (2 год.)

Оповідання, повісті та п'єси для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Художньо-пізнавальні та природничі оповідання як жанр (О. Копиленко «Весна у лісі», О. Донченко «Лісовою стежкою», Ю.Збанацький «Щедра осінь», Гр. Тютюнник «Нащо дубам листя взимку», Д.Чередниченко «Рідні красвиди», «Рання осінь», В.Скуратівський «Що край – то звичай»).
2. Повісті для дітей та юнацтва. Відмінність оповідання від повісті (на прикладі творів Є.Гуцало «Перебите крило» та М.Стельмаха «Гуси-лебеді летять»).
3. Оповідання про шкільне життя (І.Франко, Б.Грінченко) та на морально-етичну тематику (В.Сухомлинський, А. М'ястківський).
4. П'єси у дитячому читанні (О. Олесь «Бабусина пригода»).

Завдання:

1. Користуючись літературознавчими словниками, занести до термінологічного словника основні поняття курсу «Дитяча література»: «художньо-пізнавальна література», «п'єса», «оповідання», «діалог», «монолог», «символ».
2. Прочитати та визначити специфіку жанрів указаних творів. Визначити відмінність між оповіданням і п'єсою.
3. Підготувати інсценування за п'єсами-казками.

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть : [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Вілошак. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Кіліченко Л. Українська дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання»] / Л. М. Кіліченко, П. Я. Лещенко, І. М. Проценко. – К. : Вища школа, 1979. – 334 с.
3. Кодлюк Я. Розповіді про письменників : [Посібник для вчителя початкових класів] / Кодлюк Я. П., Одинцова Г. С. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1997. – 128 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

Практичне заняття № 9 (2 год.)

Українська література для дітей та юнацтва в діаспорі

План

1. Історичні умови розвитку української діаспорної літератури.
2. Культурні осередки.
3. Провідні теми в літературі для дітей української діаспори: історична, патріотична, релігійна. Шевченкіана української діаспори.
4. Жанрова палітра: казки (І. Качуровський, Р. Завадович, Г. Черинь, Л. Мосендз, Б. Лепкий, І. Багрянний, Л. Полтава та ін.), віршовані оповідання (В. Радзикович, Л. Храплива-Щур та ін.), повісті (І. Боднарчук, В. Куліш, Д. Чуб), оповідання (В. Винниченко, О. Лятуринська, П. Воляняк, Д. Чуб та ін.), поезії (К. Перелісна, О. Кобець, Діма, М. Щербак, В. Дубина та ін.), п'єси (Л. Храплива-Щур, І. Боднарчук та ін.).

Завдання:

1. Прочитати Л. Полтави «Абетка з історії України. Бо корінням у рідній землі». Пояснити специфіку жанру.
2. Підготувати інформацію про письменника української діаспори та його твори. Список письменників наводиться нижче.

СПИСОК ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ:

1. Андіївська Емма
2. Багрянний Іван
3. Барагура Володимир
4. Боднарчук Іван
5. Бризгун-Шанта Леся
6. Винниченко Володимир
7. Вовк Віра
8. Волиняк Петро
9. Ворскло Віра
10. Гошовський Борис
11. Діма (Діамара Камілевська)
12. Дубина Василь
13. Завадович Роман
14. Качуровський Ігор
15. Кузьменко Світлана
16. Куліш Володимир
17. Кобець Олекса
18. Лепкий Богдан
19. Лівницька-Холодна Наталя
20. Лятуринська Оксана
21. Мак Ольга
22. Мосендз Леонід
23. Мудрик-Мриц Ніна
24. Наркевич Ніна
25. Олесь Олександр
26. Ольжич Олег
27. Перелісна Катерина
28. Полтава Леонід
29. Радзикович Володимир
30. Савицька Іванна
31. Тищенко-Сірій Юрій
32. Храплива-Щур Леся
33. Цегельська Олена
34. Черінь Ганна
35. Черкасенко Спиридон
36. Чуб Дмитро
37. Щербак Микола

Література:

1. Визначні українські жінки: матеріали і гутірки / Упор. Софія О. Бура, Данило Чайковський. – Нью-Йорк, 1967.
2. Дитяча публічна онлайн-бібліотека: «Читанка»: <http://chytanka.com.ua/static/546.ukr.html>
3. Енциклопедія українознавства: словникова частина / гол. ред. В.Кубійович (та ін.). – Наукове товариство ім. Шевченка. – Париж – Нью-Йорк [Електронний ресурс]: <http://litopys.org.ua/encycl/euii.htm>
4. Електронна бібліотека «Весела абетка»: <http://abetka.ukrlife.org/poltava.html>
5. **Електронна бібліотека «Diasporiana»:** <http://diasporiana.org.ua/>
6. Книга митців і діячів української культури. – Тороно, 1954.
7. Періодичні видання української діаспори: «Наше життя», «Готуйсь», «Веселка», «Соняшник», «Новий шлях», «Літературна Україна», «Сумківець», «Сучасність» та ін.
8. Передмови до книг письменників української діаспори.
9. Українська література для дітей: хрестоматія / упоряд. О.О.Гарачковська. – К.: ВЦ «Академія», 2011.

10. Українська література для дітей: хрестоматія /упоряд.: А.І.Мовчун, З.Д.Варавкіна. – К.: Арій, 2011.
11. Українські діти – наше майбутнє: збірник виховних матеріалів і антологія «Діти і молодь в українській літературі» / редактор Я.Чумак. – Торонто: Українське видавництво «Добра книжка», 1979. – Вип. 212. – 302 с.
12. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

Практичне заняття № 10-11 (4 год.)

Сучасна література для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Розвиток літератури для дітей на сучасному етапі.
2. Жанрове-тематичне різноманіття сучасної української літератури для дітей.

Завдання:

1. Законспектувати огляд сучасної літератури для дітей (№10).
2. Підготувати рецензію на Хрестоматію сучасної української дитячої літератури (№13).
3. Презентація книги сучасного дитячого письменника (індивідуальна навчально-дослідницька робота №1).

Література:

1. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX – початку XXI століть: [навчальний посібник] / Упор. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 480 с.
2. Видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА»: <http://ababahalamaha.com.ua/uk/Category>:
3. Видавництво Грані-Т: <http://www.grani-t.com.ua/persons>
4. Видавництво Старого Лева <http://starylev.com.ua/>
5. Видавництво Час майстрів <http://masterclassbook.com/>
6. Видавництво Богдан <https://bohdan-books.com/>
7. Видавництво Ранок <http://www.ranok.com.ua/>
8. Видавництво Фонтан казок <http://www.znaika.com.ua/learn/157144409/category/1416401717/>
9. Видавничий дім «Школа» <http://www.schoolbook.com.ua/>
10. Сучасна література для дітей: огляд <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5828>
11. Українська дитяча література для дітей : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. : А.І.Мовчун, З.Варавкіна. – К. : Арій, 2011. – 680 с.
12. Весела Абетка <http://abetka.ukrlife.org/>
13. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola-2016-2/krestomatiya.html>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Зарубіжна література для дітей (12 год.)

Практичне заняття № 12 (2 год.)

Казки і міфи народів світу в колі дитячого читання

План

Теоретичний блок:

1. Поняття міфу. Система міфів.
2. Міфи про створення світу і людей. Образи і сюжети міфів.
3. Казки народів Європи.

Завдання:

1. Підібрати міфи про створення світу і людей (по 2).
2. Прочитати казки народів світу (зі списку), визначити головних героїв та повчання казки (3).
3. Визначити відмінність між міфом і казкою.
4. Записати до словника термін «міфологія».

Література:

1. Дорохіна Л. М. Міфологія / Дорохіна Л. М., Макаревич В. М., Широніна О. В. та ін. – 6-те вид., без змін. – К. : ТОВ «Перо», 2012. – 96 с.
2. Зарубежная детская литература : [учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
3. Руснак І. Український фольклор: навч. посіб. / І.Є.Руснак. – 2-ге вид., стереотип. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 304 с.
4. Сказки бабушки про чужие странушки / Собр. и обраб. Е.М.Чистякова-Вэр. – М., 1992. – 224с. (Електронний варіант книги за адресою: <http://www.litmir.co/br/?b=202456>).

Практичне заняття № 13 (2 год.)

Становлення зарубіжної літератури для дітей

План

Теоретичний блок:

1. Основні етапи розвитку світової дитячої літератури. Система жанрів.
2. Розвиток літературної казки в зарубіжній літературі.

Завдання:

1. Прочитати казки братів Грімм «Вовк і семеро козенят», «Вуличні бременські музиканти». Підібрати до них аналоги народних німецьких казок.
2. Порівняти однойменні казки Ш.Перро та братів Грімм «Кіт у чоботях», «Мізничик» («Хлопчик із мізничик»): спільне і відмінне у них (твори взяти з запропонованих у списку літературі сайтів). Який конфлікт в

основі казок? Які прагнення простого народу втілюють? Чому автори зверталися до переробок народних казок?

Прочитати казку Б.Немцовой «Сіль дорожча за золото». Поміркувати: у чому полягає її традиційна народна основа?

Прочитати уривки з книги «Барон Мюнхаузен»: «Бджолопас», «Мандрівка на Місяць», «Огіркові дерева», «Шалене ядро», «Молочне море, сирні береги». Яким зображений образ головного героя? Які засоби використано? Чому вчить дитину цей твір?

Література:

Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 576 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. — М.: Просвещение, 1965. — 311 с.

Галич О. Теорія літератури: [підручник] / Олександр Галич, Віталій Назарець, Євген Васильєв; за наук. ред. Олександра Галича. — [3-тє вид., стереотип]. — К.: Либідь, 2006. — 488с.

Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. — М.: Просвещение, 1978. — 416 с.

Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. — М.: Просвещение, 1982. — 559 с.

Зарубіжна літературна казка: [навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л.В., Задорожня О.Ф. — К.: Ленвіт, 2003. — 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. — К.: Академвидав, 2014. — 416 с.

Пригоди Барона Мюнхаузена / переказ Т.Вакуленка. — Х.: ВД «Школа», 2014. — 192 с. (Електронний варіант книги: Распе Е. Пригоди барона Мюнхаузена. — К.: Веселка, 1981. — Режим доступу до книги:

http://www.ae-lib.org.ua/textsc/gaspe_munchausen_by_chukovsky_ua.htm)

Брати Грімм. Казки: http://www.ae-lib.org.ua/texts/grimm_tales_ua.htm

0. Сказки Шарля Перро (рос.м.):

<http://lukoshko.net/storyList/skazki-sharlya-perro.htm>

1. Казки Шарля Перро (укр.м.):

<http://derevo-kazok.com.ua/category/tales/avtor-world/>

Практичне заняття № 14 (2 год.)
Романтичні та реалістичні тенденції у казках
План

Теоретичний блок:

1. Романтичні риси у творчості В.Гауфа, Ж. Санд, А. Гофмана.
2. Тематика казок Г.-К. Андерсена.
3. Анімалістична казка в зарубіжній літературі.

Завдання:

1. Прочитати казку Ж.Санд «Рожева хмаринка». Звернути увагу на головні образи твору. Визначити ідею та повчальний зміст казки. У чому виявляються романтичні риси казки?
2. Підібрати та класифікувати за часом написання і тематикою казки Г.-К. Андерсена. Проаналізувати казку «Гидке каченя».
3. Внести до словника термін «анімалістка» (природнича література»). На прикладі творів Р.Кіплінг «Слоненя», К.Чапек «Казки для Дарочки, щоб сиділа тихо», А.Мілн «Вінні Пух і всі-всі-всі» визначати жанрові ознаки анімалістичної казки (через систему образів, ідею, художні засоби).

Література:

1. Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н.Арзамасцева, С. А. Николаева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 576с.
2. Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия; : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М. : Просвещение, 1978. – 416 с.
3. Білецький Д. М. Дитяча література : [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ : Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
4. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари : зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М. : Просвещение, 1965. – 311 с.
5. Зарубежная детская литература : [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М. : Просвещение, 1982. – 559 с.
6. Зарубіжна літературна казка : [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К. : Левіт, 2003. – 592 с.
7. **Казки Ганса Християна Андерсена:**
<http://derevo-kazok.com.ua/category/tales/avtor-world/>
8. Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К. : Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 15 (2 год.)
Зарубіжні казки-повісті для дітей (XIX ст.)

План

Теоретичний блок:

Жанр казкової повісті у зарубіжній літературі для дітей.

Казка-повість Карло Коллоді «Пригоди Піноккіо, або Історія маріонетки».

Казка С.Лагерлеф «Чудові мандри Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції»: історія написання та призначення. Дві сюжетні лінії казки.

Жанр абсурдної казки в англійській літературі (К.Сінклер, Е.Лір, Л.Керрол): огляд творів.

Завдання:

Внести до термінологічного словника поняття «роман», «повість», «повість-казка»,

Прочитати казкову повість К.Коллоді. Визначити: у чому полягає поєднання розважальності з повчанням. Простежити еволюцію образу Піноккіо. Зупинитися на його пригодах. Звернути увагу на дидактизм твору.

Література:

Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.

Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М.: Просвещение, 1965. – 311 с.

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: [навчальний посібник] / Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гричаник Н. І. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 504 с.

Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М.: Просвещение, 1978. – 416 с.

Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М.: Просвещение, 1982. – 559 с.

Зарубіжна літературна казка: [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К.: Ленвіт, 2003. – 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К.: Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 16 (2 год.)
Зарубіжні казки-повісті для дітей (XX ст.)

План

Теоретичний блок:

1. Жанрові різновиди казкових повістей у зарубіжній літературі для дітей XX ст. (сатиричні, виховні, анімалістичні, фентезі).
2. Сатирична казка-повість Джанні Родарі «Пригоди Цибуліно»: жанр, сатиричні мотиви, характеристика образів, соціальна ідея твору.
3. Творчість для дітей Астрід Ліндгрен («Малюк і Карлсон», «Пеппі Довгапанчоха»).
4. Гумористична повість М.Носова «Пригоди Незнайко».

Завдання:

1. Внести до термінологічного словника поняття «фантастичні твори», «фентезі».
2. Прочитати казку-повість А.Ліндгрен «Пеппі Довгапанчоха». Визначити її тему, охарактеризувати образи дітей і дорослих, виховне значення твору.

Література:

1. Білецький Д. М. Дитяча література: [навчальний посібник для педагогічних інститутів і педагогічних училищ] / Д. М. Білецький, Ф. Х. Гурвич, І. М. Проценко, В. С. Савенко, А. М. Сафонова, Ю. П. Ступак. – Київ: Видавництво «Радянська школа», 1967. – 543 с.
2. Брандис Е. От Эзопа до Джанни Родари: зарубежная литература в детском и юношеском чтении / Е. Брандис. – М.: Просвещение, 1965. – 311 с.
3. Дановский А. В. Детская литература: Хрестоматия; [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. – М.: Просвещение, 1978. – 416 с.
4. Зарубежная детская литература: [Учебник] / Сост. И. С. Чернявская. – М.: Просвещение, 1982. – 559 с.
5. Зарубіжна літературна казка: [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. – К.: Ленвіт, 2003. – 592 с.
6. Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей: підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. – К.: Академвидав, 2014. – 416 с.

Практичне заняття № 17 (2 год.)
Сучасні зарубіжні письменники для дітей
Віршовані твори для дітей
План

Теоретичний блок:

Віршовані твори для дітей: поняття, жанри. Тематика віршів для дітей (Джані Родарі «Чим пахнуть ремесла», «Якого кольору ремесла», А. Мілн збірка «Я расту!»).

Твори сучасних зарубіжних письменників.

Завдання:

Визначити тематику та художні засоби у запропонованих поезіях для дітей.

Через мережу інтернет підібрати твори сучасних дитячих зарубіжних письменників. Скласти перелік творів одного письменника. Підібрати біографію. Знайти відгуки, рецензії, українські видавництва, в яких друкуються переклади, сайти з оригіналами творів.

Література:

Арзамасцева И.Н. Детская литература: Учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Н. Арзамасцева, С. А. Николаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 576 с.

Дановский А. В. Детская литература : Хрестоматия : [учебн. пособие для пед. училищ по спец. 2001 «Преподавание в нач. классах общеобразоват. школы»] / Сост. А. В. Дановский. — М. : Просвещение, 1978. — 416 с.

Зарубіжна літературна казка : [Навчальний посібник-хрестоматія] / Давидюк Л. В., Задорожня О. Ф. — К. : Ленвіт, 2003. — 592 с.

Качак Т. Б. Зарубіжна література для дітей : підручник / Т. Б. Качак, Л. М. Круль. — К. : Академвидав, 2014. — 416 с.

Сайти з розділу «Інтернет-ресурс».

ПІДГОТОВКА ДО ТЕСТУВАННЯ ЗА ПРОЧИТАНИМИ ТВОРАМИ

Упродовж вивчення курсу «Дитяча література» студент має прочитати певну сукупність творів для дітей, що виносять на тестування.

Тестування складають усі **студенти заочної форми навчання**.

Студенти денної форми навчання, які склали тексти зі списку творів, рекомендованих для прочитання (не менше ніж дві частини), звільняються від тестування.

Підготовка до тестування включає такі етапи: прочитання твору зі списку, що виноситься на тестування, записування прочитаного до читацького щоденника, ознайомлення з варіантами тестових завдань та їхнє опрацювання.

Тест охоплює один розділ навчальної програми «Дитяча література» під назвою «Перелік творів на тестування», що студенти опрацьовують самостійно. Тому метою тесту є оцінити рівень засвоєння студентами самостійно прочитаних художніх текстів. Перевірка навчальних досягнень студентів здійснюється за допомогою 50 тестових завдань, що виконуються упродовж 15 хвилин.

Змістовно тест має три рівні складності. На першому – студент повинен продемонструвати знання прізвищ українських та зарубіжних письменників, сюжетів їхніх творів та уміння встановлювати відповідність у зв'язку «автор ↔ твір». Такі навички поглиблюються на другому рівні, де передбачається знання напам'ять віршів та уривків. Тому в завданнях пропонується «доповнити вираз...», «визначити твір, з якого взятий рядок...» тощо. Уявлення студентів про жанрове і тематичне спрямування творів, їхнє уміння співвідносити твори з відповідними жанрами та визначати теми, ідею твору виявляються на третьому рівні тестових завдань.

Для оцінки рівня самостійної підготовки використовуються завдання з вибором однієї правильної відповіді з 4–5 ймовірних. З урахуванням різнорівневості завдань та задля зменшення відсотка вгадування найоптимальнішим убачається такий розподіл балів:

- I рівень – 0,1,
- II рівень – 0,2,
- III рівень – 0,3,
- без відповіді – 0.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ НА ТЕСТУВАННЯ

1. Мудра дівчина.
2. Котик і півник.
3. Летючий корабель.
4. Езоп. Двоє приятелів і ведмідь.
5. Ш.Перро. Кіт у чоботях.
6. Брати Грїмм. Вовк і семеро козенят.
7. Г.-Х.Андерсен. Гидке каченя.
8. К.Коллоді. Пригоди Піноккіо.
9. А.Ліндгрен. Про Карлсона, який живе на даху. Пеппі Довгапанчоха.
10. Екзюпері. Маленький принц.
11. С.Маршак. Майстер-ломаїстер.
12. М.Носов. Пригоди Незнайко.
13. Т.Шевченко. Ой, діброво, темний гаю. На Великдень на соломі. Вітер з гаєм розмовляє. Тече вода з-під явора. Тече вода із-за гаю.
14. Л.Глібов. Зозуля і півень. Котилася тарілочка.
15. С.Руданський. Вовки.
16. О.Пчілка. Котова наука.
17. І.Франко. Малий Мирон.
18. Леся Українка. Біда навчить. Вишеньки.
19. С.Васильченко. Доц.
20. О.Олесь. Бабусина пригода.
21. М.Підгірянка. Що я люблю. Ходить, ходить зима гаєм...
22. П.Тичина. Гаї шумлять.
23. М.Рильський. Розмова з другом. Зимовий ранок.
24. В.Сосюра. Сходить день і знову гасне.
25. О.Вишня. Любіть книгу!
26. О.Копиленко. Весна у лісі.
27. Н.Забіла. Чотири пори року.
28. М.Трумблаїні. Пустуни на пароплаві.
29. П.Воронько. Облітав журавель.
30. Ю.Збанацький. Щедра осінь.
31. М.Познанська. Чим пахне коровай.
32. Г.Бойко. Сашко.
33. М.Стельмах. Гуси-лебеді летять.
34. В.Сухомлинський. Красиві слова і красиве діло. Покинуте кошеня.
35. І.Драч. В товаристві джмеля.
36. Д.Павличко. Птиця.

37. Л.Костенко. Шипшина важко віддає плоди. Бузиновий цар.
38. М.Вінграновський. Само собою річка ця тече.
39. Є.Гуцало. Перебите крило.
40. А.Костецький. Не хочу!
41. Т.Коломієць. Задзвонив синенький дзвоник.
42. А.Дімаров. Для чого людині серце.
43. М.Сингаївський. Дощ із краплі починається. Веселка на долоні.
44. А.М'ясткіський. Казка про яблуню. Неня.
45. С.Жупанин. Мелодії природи. Буду я природі другом.
46. В.Нестайко. Жевжик.
47. Д.Чередниченко. Рідні красвиди.
48. М.Чумарна. Казка про друга.